

Ledelse og kvalitetsudvikling af idrætsfaget, SKUD-projekt 2009-2010

En erfaringsopsamling af udviklingsarbejde

August 2010

Pia Paustian

Indledning.....	3
Baggrund	3
Beskrivelse af udviklingsarbejdet	4
Udviklingsarbejdets fundament	4
Udviklingsarbejdets metode.....	5
Case A	5
Om skolen.....	5
Informanternes beskrivelse af skolens praksis i forhold til EVA-rapportens temaer.....	6
Informanternes vurdering af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder.....	7
Informanternes hverdagsforståelse af kvalitetsbegrebet.....	8
Udbytte af udviklingsarbejdet	8
Konklusion	8
Case B	10
Om skolen.....	10
Informanternes beskrivelse af skolens praksis i forhold til EVA-rapportens temaer.....	10
Informanternes vurdering af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder.....	11
Informanternes hverdagsforståelse af kvalitetsbegrebet.....	12
Udbytte af udviklingsarbejdet	13
Konklusion	13
Case C	15
Om skolen.....	15
Informantens beskrivelse af skolens praksis i forhold til EVA-rapportens temaer	15
Informantens vurdering af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder	17
Informantens hverdagsforståelse af kvalitetsbegrebet	17
Udbytte af udviklingsarbejdet	18
Konklusion	18
Sammenlignende analyse og konklusion.....	19
Sammenhænge mellem idrætsundervisningens kvalitet og EVA rapportens anbefalinger til skolernes ledelse.....	19
Ledelse, kvalitetsudvikling og idrætsundervisning.....	21
Opsummering.....	23
Perspektivering.....	24
Tak til	25
Litteratur.....	25
Links.....	25
Bilag	25

Indledning

Hvordan kan en skoles ledelse være med til at styrke arbejdet med kvalitetsudvikling på skolen?

Det kunne man læse på SKUDs hjemmeside www.skud.nu i foråret 2009. Annoncen fortsatte således:

SKUD søger skoler...

.. der i forvejen har sat eller påtænker at sætte kvalitetsudvikling af idrætsfaget på dagsorden.

SKUD ønsker, at samarbejde med skoleledere/afdelingsledere på 6 udviklingsskoler for at undersøge og afprøve anbefalingerne fra EVA-rapporten omkring lederens/ledelsens rolle i skoleudvikling. I dette udviklingsarbejde fokuseres der på spørgsmålet: "Hvilken rolle har en skoles ledelse i kvalitetsudvikling af skolens idrætsundervisning?"

SKUDs foregående udviklingsprojekter har været karakteriseret ved at forsøge en kobling mellem relevant teori og praksis, således også dette.

Baggrund

Evalueringsrapporten om idræt i folkeskolen *Idræt i folkeskolen – et fag med bevægelse* (Danmarks evalueringsinstitut, 2004) indeholder bl.a. anbefalinger, der vedrører skoleledelse.

Helt konkret ser en del af anbefalingerne således ud:

- *Prioritér idræt på linje med skolens andre fag*
- *Tag initiativ til diskussion af fagets indhold med faggruppen*
- *Afsæt tid til at idrætslærere kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde*
- *Tag initiativ til at etablere et faglærerteam*
- *Linjefagslærere skal undervise i faget*
- *Udarbejd en langsigtet efteruddannelsesplan*

Skolens ledelse skal leve op til deres lederansvar ved at prioritere idræt på linje med skolens andre fag og være med til at højne fagets status. Dette gør de fx ved at:

- *Sikre gode økonomiske forhold og faciliteter*
- *Skaffe sig indsigt i undervisning og årsplaner*
- *Medtage idræt i teamsamtaler*
- *Bakke op om fælles holdninger og regler for faget*
- *Prioritere idræt i time-fagfordelingen*
- *Give idrætslærerne mulighed for at deltage i kurser*
- *Vise interesse for fælles idrætsaktiviteter*

(EVA-rapporten, 2004, s. 41)

Idrætslærerne er generelt enige om, at ledelsens opmærksomhed på idræt har stor betydning for fagets status på skolen (EVA-rapporten, 2004, s.39).

SKUD gik i samarbejde med fem skolars ledelse, lærere og pædagoger i skoleåret 2009/2010 for at indhente erfaringer med kvalitetsudvikling af idrætsfaget med det formål at omsætte EVA-rapportens anbefalinger om skoleledelse til praksis.

Beskrivelse af udviklingsarbejdet

Den første møderunde havde til formål at sætte skolerne ind i udviklingsarbejdet samt at præsentere dem for relevant litteratur herunder Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) rapport fra 2004 *Idræt i folkeskolen - et fag med bevægelse's* anbefalinger, hvori projektet tog sit udgangspunkt.

På dette møde fik skolerne udleveret bogen *Den sundhedsfremmende skole* (Koch og Sørensen, 2009), *Didaktiske modeller i idræt* (Terp, 2009) samt et forslag til arbejdsspørgsmål, som kunne kortlægge, hvordan skolens baseline tegnede sig. Desuden diskuterede vi EVA-rapportens (2004) anbefalinger i forhold til ledelse. Sluttelig forsøgte vi at indkredse skolens fokusområder og interesser for det videre arbejde.

Ved første møde mellem skoler og konsulenten drøftedes interessen fra skolernes side i deltagelse i en netværksgruppe samt deltagelse i et fælles møde for de involverede skoler, en netværksdag. Interessen var positiv. Netværksdagens indhold tilrettelagdes af konsulenten i samarbejde med skolerne. Indholdet skulle være oplæg fra eksperter og videndeling mellem skolerne. Desværre måtte dagen aflyses pga. snestorm og det var dernæst ikke muligt at finde en dag, hvor alle kunne deltage, hvorfor netværksdagen ikke kunne realiseres. Dagens program vedlægges som bilag.

Skolerne har på eget initiativ valgt at deltage i udviklingsarbejdet. Ressourcer i form af tid til møder med mere har skolerne selv finansieret.

Udviklingsarbejdets fundament

Først og fremmest var det interessant at kortlægge fagets status på den enkelte skole. Ud fra denne baseline kunne ledelsen og konsulenten i samarbejde vurdere, hvilke visioner og konkrete tiltag, der skulle arbejdes med i projektperioden. Baseline er ligeledes nyttig ved projektets afslutning, for at kunne vurdere resultaterne og erfaringerne i forhold til de anvendte metoder, samt fremadrettet i processen for skolens videre arbejde med kvalitetsudvikling og implementering af de igangsatte forløb. Bilag med arbejdsspørgsmål til denne kortlæggelse vedlægges.

Den teoretiske dimension i dette udviklingsarbejde havde følgende omdrejningspunkter:

Skolens og idrætsfagets opgave i relation til:

- Et positivt og bredt sundhedsbegreb
- Et politikbegreb som også handler om værdier og visioner
- Et læringsbegreb om handlekompetence
- Et deltagelsesbegreb som tilgodeser relevante aktører

Den praktiske dimension indeholdt:

- At skolen besluttede sig for at prioritere kvalitetsudvikling af idrætsfaget som en integreret del af skolens virksomhed
- At skolen gjorde sig erfaringer med at arbejde med kvalitetsudvikling på et værdibaseret grundlag
- At processer som resultater heraf var samarbejdsanliggende mellem de vigtigste aktører i skolen: elever, forældre, lærere, personale og ledelse

(Inspireret af *Bevægelsespolitik i kommuner og skoler*, Sundhedsstyrelsen, 2007)

Udviklingsarbejdets erfaringer blev gjort på flere niveauer, med forskellige mål og i forskellige settings.

Udviklingsarbejdets metode

Erfaringerne fra udviklingsarbejdet formidles via denne opsamling.

Baseline er væsentlig for at kunne vurdere resultaterne og erfaringerne i forhold til de anvendte metoder, samt for at kortlægge ligheder og forskelle på de involverede skolars udgangspunkter. Skolerne har ikke udarbejdet baseline, men en del af forskelle og ligheder på skolerne er beskrevet i casebeskrivelserne.

Data er fremkommet ved fokusgruppeinterviews med de personer, som har været primære aktører og deltaget i arbejdet fra tre af skolerne. Skolerne er repræsenteret forskelligt – der deltager både skoleleder, viceskoleleder, afdelingsleder, sfo-leder og lærere. To af skolerne ønskede ikke at deltage i de afsluttende interviews. Interviewguiden er vedlagt som bilag.

Erfaringsopsamlingen baserer sig som før nævnt på fokusgruppeinterviews, det vil sige, at der ingen observationer har fundet sted af hverken idrætsundervisning, idrætsmøder eller andet.

Opsamlingen består af tre cases som beskriver skolerne, deres indsatser, praksis, forståelse af kvalitetsbegrebet samt refleksioner og vurderinger. Sluttelig vil en sammenlignende analyse fokusere på forskelle og ligheder i forhold til tematikkerne fra EVA-rapporten og om der er sammenhæng mellem opfyldelse af EVA-rapportens anbefalinger til skoleledelser og kvaliteten af idrætsundervisningen.

Ligeledes fokuseres en del på informanternes kvalitetsbegreb. Dette belyses ud fra tre vinkler.

1. Informanternes egne definitioner, også kaldet hverdagsforståelse
2. Informanternes prioriteringer
3. Informanternes visioner

Case A

Om skolen

Skolen har 830 elever.

Skolen er 3 sporet, men på vej mod 4 spor.

Skolen har et bredt sammensat elevgrundlag. Skolen har 31,2 % to-sprogede elever, heraf et stigende antal tilflyttet i skoleforløbet.

Skolen er opdelt i:

- Indskolingen (0.-2. klasse): 25,7 elever pr. klasse
- Melletrinnet (3.-6. klasse): 25,6 elever pr. klasse
- Overbygningen (7.-9.klasse)

Antal medarbejdere ansat i lærerstillinger pr. 01.08.2010 er 72.

Ledelsen består af afdelingsleder, Sfo-leder og skoleleder. Ved projektets start var der ansættelse af en viceinspektør undervejs.

Skolen råder over hal, gymnastiksal, grønne områder og har stadion tæt på.

Fra skolen deltager to lærere og skoleleder i interviewet.

Informanternes beskrivelse af skolens praksis i forhold til EVA-rapportens temaer

EVA rapportens anbefalinger til skolernes ledelse er her tematiseret med fed kursiv.

■ *Prioritér idræt på linje med skolens andre fag*

Skolen har en åben fagfordeling og der laves årsplaner for alle årgangene.

Skolen har fine rammer for idrætsundervisningen, mener skolelederen. *"Når man arbejder med idræt, så er lokalerne og redskaberne jo gode. Her er det bare en selvfølge, men når jeg kigger på andre skoler – så er vi godt stillet".* Og lærerne supplerer med: *"at faget er godt dækket ind."*

Økonomisk prioriteres idræt også på skolen. "Vi anser idræt for en væsentlig del af skolens virksomhed, så det betyder jo dels at vi bruger nogle penge på det, dels at når vi skal spare, så er det ikke der", leder.

Desuden foretrækkes det, at man mindst en gang i indskolingen, på melletrinnet og i overbygningen placerer en A-uge, hvor idrætten er i fokus. I fagplanen for idræt fremhæves desuden, at svømmeundervisningen ofte bliver aflyst i disse A-uger og at dette er problematisk, da der i forvejen ikke er mange timer afsat til denne aktivitet. For at undgå disse aflysninger kunne svømmelærerne i stedet internt bytte deres timer imellem sig, foreslås det i fagplanen.

■ *Tag initiativ til at etablere et faglærerteam*

Skolen har etableret et faglærerudvalg for idræt som linkes til sundhedsudvalget – flere af de samme lærere deltager, da det er samme interessefelt.

Faglærerudvalget skal fordele opgaverne på skolens motionsdag. I år har møderne haft en ny struktur med både praksis og teori. Udvalget tager sig også af ønsker til indkøb.

■ *Tag initiativ til diskussion af fagets indhold med faggruppen*

Lederen deltager ikke i faggruppens møder/ arbejde. Men leder og idrætslærere taler uformelt sammen om ex. SundSkoleNettet og dette SKUD-projekt. *”Ledelsen meldte ud, at vi ville have SundSkoleNet. Og dem der skulle arbejde med det har taget rigtig godt imod det – hvis nu de havde sagt nej, så havde vi nok pillet det af igen”.*

Lederen sidder også som repræsentant i forhold til kommunen og idrætsfaciliteter.

■ **Afsæt tid til at idrætslærere kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde**

Der er ikke nogen tradition for, at idrætslærerne deltager i forældresamarbejdet. Der er dog mange idrætslærere på skolen, så de deltager i anden sammenhæng ofte i disse møder.

■ **Linjefagslærere skal undervise i faget**

82 % linjefagsuddannede dækker idræt på denne skole. Idrætstimerne vikardækkes med gode vikarer, der godt gider faget, mener lærerne. Skolen har et vikarkorps og lærerne melder tilbage på, om personen er en skolen skal benytte igen. Idrætsteamene er sammensat således, at der ofte er tre lærere på til tre klasser og der er ikke nogle idrætsteams, hvor der ikke er mindst én linjefagsuddannet idrætslærer. Lærerne bruger hinandens spidskompetencer indenfor idræt, når forløbene planlægges.

■ **Udarbejd en langsigtet efteruddannelsesplan**

Idrætslærerne deltager sjældent i kurser/efter- og videreuddannelse, trods det at skolen dækker/ kompenserer som ved andre fag. Skolen har ikke en plan for efteruddannelse indenfor idræt.

Informanternes vurdering af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder

Som udgangspunkt var skolens motivation for at deltage i projektet et ønske om at blive bedre til at byde mere kvalificeret ind på tværfaglige undervisningsforløb både i hverdagen og når skolen har anderledes dage og uger. Desuden er der på skolen udviklet en *Kropsuddannelsesmappe*, der indeholder diverse modeller og redskaber til idrætsundervisningen samt forslag til aktiviteter på de enkelte klassetrin. Denne ønskes udvidet, forbedret og implementeret i idrætsundervisningen gennem hele skoleforløbet.

Informanterne mener, at der er gode idrætslærere på skolen som *”holder ved faget”*.

Lærerne kunne godt tænke sig, at der på sigt blev kigget på strukturen i forhold til at deltage i idrætsfagudvalget, så man kunne få alle årgange repræsenteret. De synes ikke, at det gør noget, at det tager tid at afholde møder, da det medfører ejerskab til faget. Lærerne mener, at der er relativt få idrætsmøder og at der derfor er ting, de ikke når at få indblik i og diskuteret på møderne. *”Vi har nok ikke en fornemmelse af, hvordan det kører i indskolingen – det når vi ikke rigtig at få vendt med de relativt få idrætsmøder, vi har”*.

Lærerne mener, at det vil være givtigt med en diskussion om, hvilke lærere der skal deltage i skolehjem samtalerne.

Det er ligeledes et ønske fra lærerne at få diskuteret udtalelsernes form, og udvikle et skema eller en skrivelse, hvor det sikres at det bliver nemt, men også at lærerne lever op til kravene og kommer ind på det

de skal. Dette ønske rammer egentlig to områder ifølge lærerne; elevplaner og udtalelser. Lærerne mener ikke, at det skal være en ekstra opgave, men en hjælp og et arbejdsredskab for idrætslærerne.

For lærerne er det vigtigt at medtænke ude-områderne, så aktiviteterne der, også kan bruges i idrætstimerne. Måske har beboerne i nærområdet også lyst til at komme og lege på idrætslegepladsen, tænker lærerne.

Lærerne arbejder for et kropseksperimentarium. *"Der er brug for at tænke alternativt, da skolen skal være fire-sporet. Desuden vil kropseksperimentariet kunne hjælpe os med at inddrage teori - der er kvalitet i "anderledesheden".*

Informanternes hverdagsforståelse af kvalitetsbegrebet

Der er flere tegn på kvalitet, mener man på denne skole. Først og fremmest er det vigtigt, at elever og lærere er tilfredse.

Et andet tegn er, at eleverne oplever at blive bedre - at de erfarer, at de bliver bedre.

På det pædagogiske plan er et kvalitetstegn, at man åbner op for nye muligheder, mener lærerne. *"Åbenhed fra ledelsen er godt, da nye tiltag kan være svære – ex. SundSkoleNettet, som vi er rigtig glade for... ex. løbetesten passer meget bedre til børn - og vi ser en masse glade børn, der løber tests. ". "Åbenhed fra lærerne er også kvalitet – at man tør tage nye ting ind i undervisningen".*

For lederen på denne skole handler kvalitet om, at hvis man har sat sig mål, så kan man se tegn på, at enten er man på vej mod målet eller man har nået målet, så man kan sætte nye mål. *"Man må forvente, at når man har sat sig det mål, så er det fordi man går efter en bestemt kvalitet... en del af kvalitet er også, at man kan se, at man rent faktisk er på vej mod målet eller man ikke er – og så må man lade sig forstyrre af det og justere. Jeg tror på, at nogen processer er bedre måder at nå målet på end andre – men det er også en diskussion om produktet."*

Kvalitet er også fag-faglige færdigheder, mener både lærere og leder. *"Men i idræt kan kvalitet også være, at jeg som elev møder op, er tilstede og engageret i faget",* siger lærerne.

Udbytte af udviklingsarbejdet

Lærerne mener, at det har været interessant at få nye vinkler på idrætsfaget – det har givet skubbet til ændringer fx af udvalgmødernes indhold.

Desuden er informanterne enige om fastholdelse i processen i udviklingsarbejdet er central. *"Og så er "follow up" jo godt..."*

Fra lederens synspunkt er det, at nogen andre, der får noget ud af deltagelse i udviklingsarbejdet godt. Lederne mener, at skolen har nogle lærere som tager fat og udvikler. *"Det er lærerne, som laver skole".*

Konklusion

Dette afsnit vil analysere, hvorvidt skoleledelsen på skole A lever op til EVA-rapportens anbefalinger samt undersøge sammenhænge mellem ledelse og kvaliteten af idrætsundervisningen.

Følgende anbefalinger lever skoleledelsen op til:

- ✓ Denne skole prioriterer idrætsfaget højt i forhold til økonomi og faciliteter
- ✓ Der er samme krav og forventninger til årsplanerne i idræt som i andre fag
- ✓ Der er etableret et faglærerteam
- ✓ 82 % af dem der underviser i idræt på denne skole har linjefag i idræt
- ✓ Idræt vikardækkes med gode vikarer

Følgende anbefalinger lever skoleledelsen ikke op til:

- Ledelsen deltager ikke formelt i diskussioner af fagets indhold med faggruppen
- Der er ikke afsat tid til at idrætslærerne kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde
- Der er ikke udarbejdet en langsigtet efteruddannelsesplan

En kvalitetsindikator for ledelsen er, at elever og lærere er tilfredse, således er det positivt, at lærerne føler sig lyttet til og taget med på råd mht. vikarer. Ligeledes er der idrætslærere på skolen, som har undervist i faget i mange år – dette kunne tyde på en vis tilfredshed. Lærerne udtrykker desuden deres tilfredshed med skolens idrætsfaciliteter – dette problematiseres dog i forhold til udbygning af elevtallet og udeområdernes anvendelse.

Et andet tegn på kvalitet er, at eleverne oplever, at de bliver bedre. Dette fornemmer lærerne er blevet styrket ved indførelsen af SundSkoleNettet med de redskaber og tests som findes til undervisning. Et tredje kvalitetstegn er også fag-faglige færdigheder, og at eleverne møder op og er engageret tilstede – via den nye løbetest ser lærerne flere glade børn, som løber test end før.

I forhold til informanternes egne udsagn og ønsker inden udviklingsarbejdet i forhold til at kunne byde mere kvalificeret ind på tværfaglige forløb samt at videreudvikle på *Kropsuddannelsesmappen* kan det problematiseres, at disse mål ikke er nået. Dog ser lederen det som kvalitet, at processen mod målet kan "*forstyrres*" og justeres – i dette tilfælde er der måske netop tale om at udviklingsarbejdet og arbejdet med SundSkoleNettet har "*forstyrret*" og givet anledning til andre veje til at opkvalificere idrætsundervisningen. I hvert fald mener lærerne, at udviklingsarbejdet har givet anledning til at se idrætsfaget med nye vinkler og har konkret givet idrætsudvalgsmøderne et andet indhold. Denne åbenhed overfor nye tiltag er, for lærerne, også et tegn på kvalitet.

Konsekvenserne af ovenstående er, at vi her har med en skole at gøre, hvor lærerne i en vis grad føler sig tilfredse og lyttet til. Desuden tør de give udtryk for deres holdninger og behov, når de eksempelvis ytrer sig om den mangelfulde indsigt i, hvad der foregår i indskolingens idrætsundervisning eller ønsker at diskutere lærernes deltagelse i skole-hjemsamtalerne. Lederens indstilling er, at det er lærerne, der laver skole – dermed fornemmes, at lærerne har stor indflydelse på og ansvar for, hvad der sker i og med idrætsfaget på denne skole. Således kan det problematiseres, at ledelsen ikke deltager formelt i diskussioner af fagets indhold med faggruppen.

Case B

Om skolen

Skolen har 441 elever.

Skolen har 2 spor fra 0. - 6 og 4 spor fra 7. - 9. klasse.

Faseopdelingen ser sådan ud:

- Fase 1 fra 0.-3. klasse
- Fase 2 fra 4. - 6. klasse
- Fase 3 fra 7. - 9. klasse.

Ledelsen består af: Skoleleder, viceskolelederen, afdelingsleder for specialundervisning/-klasserække, samt afdelingsleder for skolefritidsordningen.

Skolens 4., 5. og 6. klasser har 90 minutters svømning ugentligt.

I interviewet deltager lærer, viceskoleleder og sfo-leder.

Informanternes beskrivelse af skolens praksis i forhold til EVA-rapportens temaer

EVA rapportens anbefalinger til skolernes ledelse er her tematiseret med fed kursiv.

■ ***Prioritér idræt på linje med skolens andre fag***

På skolen er det hovedsagligt linjefagsuddannede i idræt som underviser i idræt – og det er lærere, som selv ønsker at undervise i idræt.

Med hensyn til krav og forventninger til årsplaner er idræt ligestillet med skolens andre fag i følge viceskolelederen. *”Årsplanerne indeholder og lever op til Fælles mål”.*

Skolen er godt stillet i forhold til økonomi og faciliteter, mener læreren. *”Der er god opbakning til materialer og deltagelse i stævner”.*

■ ***Tag initiativ til at etablere et faglærerteam***

Skolen har en idrætsfaggruppe.

Ifølge aftale er der 2,18 s-tid, altså lige meget tid til alle fag. Ledelsen sørger for, at der er en fagudvalgsformand og forlanger, at faggruppen mødes to gange om året á to timer. To gange om året skal alle som underviser i faget mødes.

Faggruppen mødes om konkrete opgaver og organiserer også fælles indkøb med andre skoler. Skolen samarbejder også med ungdomsskolen, som har mange materialer til rådighed som skolen gerne vil låne. Ligeledes samarbejdes med naturskolen, som ex. lægger gratis o-løb ud for skolerne.

■ **Tag initiativ til diskussion af fagets indhold med faggruppen**

Viceskoleinspektøren deltager i faggruppens møder/ arbejde, hvis hun bliver inviteret eller selv går på besøg. *"Det interessere mig at vide om faggruppen fungerer og om lærerne er professionelle i deres arbejde – og fungere samarbejdet?"*

■ **Afsæt tid til at idrætslærere kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde**

Idrætslærere deltager kun i forældremøder, hvis de i forvejen er lærer på klassen. Men ledelsen synes, at det er en god ide. *"... for eksempel til dimission er der givet tid til alle lærerne kan deltage og til det store forældremøde i 7. klasse kommer alle lærerne".*

■ **Linjefagslærere skal undervise i faget**

Skolen forsøger, at det er linjefagsuddannede, der underviser. *"Der er i hvert fald en med idræt som har linjefag på hvert hold."* Idrætstimerne vikardækkes stort set. Hvis der er fire lærere på til idrætsholdet, kan lærerne risikere kun at "stå" tre, og således vikardækkes der altså ikke. Læreren giver udtryk for, at der er forskel på kvaliteten af vikarer.

Idrætsteamene bestræbes sammensat med mand og kvinde, og minimum en uddannet idrætslærer på et team. Typisk er der flere lærere på, så lærerne udnytter, at de er forskellige allerede i planlægningen. *"Dette afspejles bl.a. i årsplanerne, hvor der tages hensyn til, at det kan være svært for to mænd at varetage den ekspressive idræt".*

■ **Udarbejd en langsigtet efteruddannelsesplan**

Skolen har ikke en efter- og videreuddannelsesplan, da der skal spares 0,2 %. Men idrætslærerne får lov at tage lokale kurser, men ind imellem er der ikke udbudt kurser, således har lærerne selv taget initiativ til kommunale inspirationsdage. *"Strukturen er opbygget så hver skole skal have én ting med som de har haft succes med i undervisningen. Dette styrker også sammenholdet og netværket. Lærerne har også en fredag i måneden, hvor de kan mødes og spille et eller andet – dette er der mere eller mindre tilslutning til i perioder. På personaleplan er der mange ting for alle lærerne; maraton og kampagnen Vi cykler på arbejde".*

Informanternes vurdering af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder

Skolens overvejelser i forbindelse med kvalitetsudvikling i idrætsundervisningen inden udviklingsarbejdet blev formuleret således:

Skolen vil gerne mere tydeligt se, at idrætsundervisningen bliver en del af skolens trivselsmål ift. en masterplan, der har løbetid frem til 2015.

Skolen ser gerne, at der bliver arbejdet mere målrettet med tværfagligheden og idrætsundervisningen.

Skolen ser gerne, at der dannes en kultur for selvevaluering frem mod bl.a. ovenstående mål.

Skolen ønsker, at idrætsfaget står centralt sammen med svømmeundervisningen som en del af skolens samlede sundhedsprofil.

I interviewet formuleres der vurderinger af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder således:

I næste skoleår arbejder skolen mere i årgangsteams end før, dette giver mulighed for holddeling. *"At være 4 lærere på 4 klasser giver også muligheder"*, mener læreren.

Den ekstra lærer, som følger specialklasseeleverne i idrætstimerne, indgår på lige fod i idrætsteamet. Det betyder ifølge informanterne, at der så kan udbydes mere og alsidigere idrætsundervisning. Desuden ser viceskolelederen muligheder i: *".. at inddrage 'Ressourcecentret' i motorik-timerne"*.

Ledelsen overvejer, hvordan skolen kan sparre med de andre skoler i kommunen? Skolen er en *"skæv"* skole med mange ældre elever, men kun én klasse pr. årgang i de yngste, så ledelsen så gerne noget parallellagt undervisning med de andre skoler. Lærerne finder det godt, at der er mange udskolingsklasser. *"Så kan vi udbyde flere forskellige idrætsaktiviteter"*.

Lærerne mener, at skolen har gode faciliteter og rammer – *"faktisk super- fantastiske"*.

Skolen har oprettet legepatrulje på et ønske fra pædagogerne i specialklasserækken. Desuden har skolen en *"kanon-pedel"*, som sørger for, at faciliteterne bliver udbygget, bl.a. tog han initiativ til etablering af beach-volleybane. *"Disse initiativer fra medarbejdere er positive for skolen"*.

Fremadrettet er der mulighed for 6 årlige uger med tværfaglighed, heraf de to med sundhed som tema. Det er sundhedsgruppen, som har været initiativtager. *"Skolebestyrelsen har sundhed som et tema, derfor er der etableret et sundhedsudvalg på skolen"*.

Idrætslærerne har en intention om, at ville styrke idrætsudvalgsarbejdet ved fx at sætte fælles mål på dagsordenen – hvad kan styrkes og forbedres? Ligeledes igangsættes et projekt for udskolingens piger. *"Vi vil prøve at have fokus på pigerne fra 7. klasse og op – hvorfor falder de fra? Vi ønsker at lave en plan for, hvordan vi kan gøre det bedre"*.

I forhold til at have en fælles holdning til idræt, mener læreren at: *"Skolen har rigtig mange nye lærere, men tidligere har vi været enige i idrætsfaggruppen – vi skal nok have sat forskellige emner på dagsordenen igen – diskussionerne har vi til gode"*.

Informanternes hverdagsforståelse af kvalitetsbegrebet

Kvalitet er, at idræt er afvekslende. *"Idræt er ikke kun fodbold, men alt muligt cykelture mm. - også længerevarende aktiviteter"*.

Glæde og engagement hos børn og voksne er tegn på kvalitet.

Kvalitet er, at lærere og pædagoger er forberedte. *"At de kan veksle mellem målrettet træning og aktiviteter, som alle kan være med til, samt gode inde- og udeaktiviteter"*.

Det er positivt, at SFO-børnene kommer hver fredag og kan forvente, at de aktiviteter børnene har fået sat i udsigt bliver til noget – ex. er der altid *"Dødbold"* på programmet om fredagen.

Det er kvalitet, at man kan få børn, som ikke er så glade for idræt til at deltage, så alle får bevæget sig. *"De fine omgivelser som er på vej inspirerer til impulsive aktiviteter, og gerne så mangeartede aktiviteter som muligt, så der er noget for alle"*, udtaler viceskolelederen.

Skolen kan bryste sig af, at det er linjefagsuddannede, der underviser i idræt – *"det er kvalitet"*. Tættere samarbejde mellem idrætslærerne er kvalitet. *".. og når der er fire lærere på, er det et plus at kunne differentiere"*.

Skolen har udarbejdet en trivselsplan og taler en del om mental sundhed – således er trivsel et kvalitetstegn for denne skole.

Lærerne finder, at koblingen mellem idræt og sundhedsbegrebet er godt. Udskolingen er godt på vej med det tværfaglige gennem et valgfag, *'Krop og kost'*.

For læreren er det at arbejde med idræt som dannelsesfag kvalitet. *"Der er ting i idræt som eleverne kan tage med sig i andre sammenhænge både i idræt og i andre af livets sammenhænge. Fx at arbejde med kropsbevidsthed, hvordan fungerer kroppen egentlig? Og det brede positive sundhedsbegreb"*.

Udbytte af udviklingsarbejdet

Generelt er informanterne enige om, at uanset hvilket fag, der får fokus, så sætter et udviklingsarbejde *"noget i gang"*. For lærerens vedkommende har deltagelse i udviklingsarbejdet inspireret til at gå i gang med *"pigeproblematikken"*.

For ledernes vedkommende er de blevet opmærksomme på mange ting som skolen allerede gør i forvejen. *"Vi synes faktisk, at vi kan vinke meget af i forhold til EVA. Men vi vil jo rigtig gerne have denne fokus på at sætte ting i gang; at få sammenhæng mellem kost og motion, og hvordan kan man få faget med, hvordan kan vi få pigerne med, hvordan kan vi få alle med, også de børn, der bliver for tykke..."*

Konklusion

Dette afsnit vil analysere, hvorvidt skoleledelsen på skole B lever op til EVA-rapportens anbefalinger samt undersøge sammenhænge mellem ledelse og kvaliteten af idrætsundervisningen.

Følgende anbefalinger lever skoleledelsen op til:

- ✓ Denne skole prioriterer idrætsfaget højt i forhold til økonomi og faciliteter
- ✓ Der er samme krav og forventninger til årsplanerne i idræt som i andre fag
- ✓ Der er etableret et faglærerteam
- ✓ Hovedparten af dem, der underviser i idræt på denne skole har linjefag i idræt
- ✓ Som hovedregel vikardækkes idræt med gode vikarer

Følgende anbefalinger lever skoleledelsen ikke op til:

- Ledelsen deltager ikke formelt i diskussioner af fagets indhold med faggruppen
- Der er ikke afsat tid til at idrætslærerne kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde
- Der er ikke udarbejdet en langsigtet efteruddannelsesplan

Skolen har blandt målsætningerne for dette udviklingsarbejde at fremme tværfagligheden og idrætsundervisningen, dette bliver der mulighed for fra skoleåret 2010/2011 med de seks tværfaglige uger heraf to med temaet sundhed. Desuden udbydes der et tværfagligt valgfag, 'Krop og kost', i udkolingen.

For denne skole er kvalitet, at idræt er afvekslende. Dette synes der gode muligheder for på grund af skolens struktur med årgangsteams og den ekstra lærer som følger specialklasseeleverne.

For læreren er kvalitet at arbejde med idræt som dannelsesfag. Kædes dette udsagn sammen med, at ledelsen mener, at det er kvalitet at inspirere til mangeartede og impulsive aktiviteter for alle, burde arbejdsbetingelserne for at arbejde med det brede idrætsbegreb og idrættens dannelsesmæssige kvaliteter nærmest gå hånd i hånd på denne skole.

For ledelsen er det kvalitet, at lærere og pædagoger er forberedte – og det ses, at forberedelsestiden samt krav og forventninger til årsplanerne er som til andre fag, således burde lærerne være lige så forberedte til idræt som til skolens øvrige fag.

Særligt positivt er det, at det er linjefagsuddannede, der underviser i idræt. Linjefagsuddannede idrætslærere burde have kompetencer i orden således, at en del af ovenstående kvalitetstegn forholdsvis let vil kunne omsættes til praksis.

Glæde og engagement hos børn og voksne er tegn på kvalitet for denne skole. Skolen har udarbejdet en trivselsplan – og bl.a. er målet, at idrætsundervisningen og idrætsfaget står tydeligt og centralt i skolens samlede sundhedsprofil. Således kan det problematiseres, at skolen ikke prioriterer, at ledelsen deltager formelt i diskussioner af fagets indhold med faggruppen og at der ikke er afsat tid til, at idrætslærerne kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde, samt at der ikke er udarbejdet en langsigtet efteruddannelsesplan – også set i lyset af, at skolen har mange nyere idrætslærere, som ikke endnu har en fælles holdning til idræt og mangler at få diskuteret forskellige emner.

Konsekvens af ovenstående kan blive, at det bliver vanskeligt at opfylde målene i masterplanen, hvis lærerne ikke har ejerskab til faget og det større mål.

Case C

Om skolen

Skolen har 733 elever.

Skolen er en kommunal folkeskole opdelt i indskoling, mellemtrin og overbygning.

Skolen har en idrætsskoleafdeling, som har sin egen afdelingsleder. Idrætsskole er et samarbejde mellem skolen, den pågældende kommune og Team Danmark.

- I indskoling har 0.-2. klasse bevægelse hver dag i 45 min.
- 3. klasse har 4 timers ugentlig idræt
- 4.-5. klasse har 1 times svømning om ugen og 3 timers idræt
- 6. klasse har 4 timers idræt
- Udskoling har 2 ugentlige idrætstimer samt 4 timers valgfag i idræt.

Skolen har i udskoling en talentlinje for idrætstalenter udpeget af idrætsklubberne.

Grunddistriktet er en blanding af parcel- og rækkehusbyggeri.

Fra skolen deltager afdelingslederen i interviewet.

Informantens beskrivelse af skolens praksis i forhold til EVA-rapportens temaer

EVA rapportens anbefalinger til skolernes ledelse er tematiseret i fed kursiv.

■ ***Prioritér idræt på linje med skolens andre fag***

Idrætsfaget er prioriteret højere her på skolen end nogen af de andre fag - i og med at skolen er en idrætsskole. Økonomisk får idrætsgruppen mange flere ressourcer og når skolen igen kan ansætte, så skal man have linjefag i idræt. Dog er faciliteterne en udfordring. *"Vi er presset på lokaleforhold"*.

Idrætsskolelederen har deres egen leder. *"Det, at idræt har sin egne afdelingsleder betyder bl.a., at der bliver set hårdere på årsplanerne i idræt. Det er vigtigt, at få progression i idræt"*.

Talentedelen bliver der lagt et stort arbejde i - og det tæller med i det overordnede billede, da det er med til at profilere skolen. Det betyder, fx at skolen får større tilgang på breddedelen. Skolen har en *'Junioridrætslederuddannelse'*, som får stor mediedækning ifølge afdelingslederen.

■ ***Tag initiativ til at etablere et faglærerteam***

Der sidder en faggruppe i hver afdeling (indskoling, mellemtrin og overbygning) med hver sin idrætsansvarlig. Afdelingslederen er med i en arbejdsgruppe med de idrætsansvarlige/ koordinatorene.

Hver koordinator får 30 timer. Tidsforbrug udover dette skal hentes i den nye arbejdstidsaftale.

■ ***Tag initiativ til diskussion af fagets indhold med faggruppen***

Det er ikke ledelsens opfattelse, at der bliver talt fagdidaktik på idrætsmøderne, men Fælles mål hvor det

giver mening. *"Der, hvor lærerne har interesse for fagdidaktikken er i indskolingen, på mellemtrin eksisterer det ikke, og i udskolingen er det lederens opfattelse, at lærerne har en høj kvalificeret debat".* *"Faghæftet er en helt central del af arbejdet med årsplanerne, det skaber faglig debat".* Lærerne bruger hinandens styrker, og er gode til at få dem som har kompetencerne, til at undervise i indholdsområderne, mener lederen.

Lederen bliver ikke indbudt til faggruppens møder/ arbejde, men har nogen gange cirkuleret i område og afdelingslederen sidder naturligt i arbejdsgruppen af idrætskoordinatorer fra indskolingen, mellemtrinnet og overbygningen. *"Det er en balancegang, hvordan deltagelse bliver opfattet af lærerne".* Der er god sparring mellem koordinatorene og afdelingslederen – men ledelsen er ikke helt klar over er udbyttet. Lærerne vælger, hvad de vil sparre med afdelingslederen om - fx ønsker lærerne ikke at tale om årsplanerne, og visse lærere mener ifølge afdelingslederen, at afdelingslederen er *"evalueringsjunkie"*.

■ **Afsæt tid til at idrætslærere kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde**

Med hensyn til skole-hjemsamarbejdet er dette er ikke formaliseret. *"Der er næsten altid en idrætslærer til stede ved forældremøderne alligevel i kraft af anden funktion – dvs. tilfældigt"*.

■ **Linjefagslærere skal undervise i faget**

Hovedsageligt er det idrætslærere, som underviser i idræt. *"Men vi er udfordret pga. så mange idrætstimer, så vi strækker vores ressourcer til det yderste – alle på mellemtrin og i overbygningen er linjefagsuddannede, men i indskolingen er der i hvert team en linjefagsuddannet og her er idrætslærerne garanter for kvalitet"*.

Idrætstimerne vikardækkes. *"Det er tilfældigt, hvem der dækker – vikarer er også omklædt, hvis de kan nå det og tilkøbsvikarer ligeledes. Lærere og vikarer hjælpes ad med undervisningen, da planlægningen er lavet"*.

Idrætsteamene er sammensat efter køn, og i videst muligt omfang ikke lærere med samme kompetenceprofil. *"Vi sætter så vidt muligt ikke samme typer sammen, ex elitefodboldspillere, men dette er ikke noget problem, da lærerkollegiet er alsidigt"*.

■ **Udarbejd en langsigtet efteruddannelsesplan**

Idrætslærerne deltager i kurser/ efter- og videreuddannelse på samme betingelser som alle andre fag. Anbefalinger fra personalet er, at spotkurserne afholdes på skolen. *"Lærerne kan godt lide, at det er på hjemmebane - med inspiration her og nu, men hele omdrejningspunktet er altid omkring en metode eller noget andet, så det ikke er et katalog med 10 000 øvelser"*.

Der er ikke en bestemt retning for planen for efteruddannelse indenfor idræt. *"Men der tegner sig et billede alligevel – til næste år uddannes en idrætsinnovatør - og ellers rekvireres de kurser som skolen har behov for"*.

Informantens vurdering af og refleksioner over praksis og forbedringsmuligheder

Lederne ser en udfordring i, at elever og forældre ikke ser idræt som et fag, men mener *"at de bare skal hygge sig"*. Skolen tror på, at problemet bliver mindre når børnene som har oplevet mange timers idræt kommer igennem skoleforløbet.

Idrætsskolen er blevet nedprioriteret, men måske har det været positivt, at lærerne har fået et år med arbejdsro – nok mere indskolingen og mellemtrinnet end udskolingen. *"Strategien har været ikke at 'slippe foden fra speederen', men det er vi jo blevet nødt til af andre årsager (sygdom i ledelsesgruppen). Så flere planer for idræt og idrætsskolen er blevet nedprioriteret og tidsplanen kan smides ud og der skal laves en ny"*.

Ledelsen ser gerne, at mødefrekvensen bliver lidt højere via aktiviteter på faggruppeplan, så møderne bliver så givtige, at lærerne prioritere at mødes. *"Og da koordinatorene ikke selv tager initiativ til noget, så laver ledelsen en mødeplan med helt faste møder"*. Ledelsen er af den opfattelse, at der mangler fora, hvor der bliver talt om kvaliteten af idrætsundervisningen og ikke strukturelle forhold omkring den daglige idrætsundervisning.

I forhold til mellemtrinnet kunne det være interessant med en kobling mellem idræt og musik.

Med hensyn til udvikling af udearealer er læringsstile et omdrejningspunkt. Skolen har en værdiplan, hvor et af ordene er multifunktionalitet altså skal *"installationen"/ legeredskabet min. have tre funktioner.*

Ledelsen kunne godt tænke sig, at skolen fik lidt mere materiale på, hvad der virker. *"Altså hvis vi går denne vej, hvad er outcome så? Fx kontinuerlig målsætning af undervisning. Som det er nu, er der ikke direkte sammenhæng mellem mål og evaluering. Ledelsen mener, at det er ufatteligt vigtigt, at ramme rigtigt – hvordan fylder vi timerne med kvalitativ undervisning? Forøgelsen af timetallet har ikke skullet være genstand for 'mere af det samme' "*.

Informantens hverdagsforståelse af kvalitetsbegrebet

Kvalitet er medarbejdere, der ønsker udvikling, lærere, der udvikler metoder og didaktik som følger eleverne, så de flytter sig, mener lederen. *"Når man kan se, at medarbejderne ønsker at udvikle, når man kan se, at de har et standpunkt og stiller spørgsmålstejn ved egen praksis og ønsker at udvikle egen praksis."*

For lederen er en kvalitetsindikator, at lærere og elever er glade. *"Der er stor bevægelsesglæde og forventninger, når indskolingen arbejder med idræt på dage, hvor skemaet er brudt op"*.

På skolen er der blevet arbejdet med kvaliteten i årsplanerne. *"Hvordan skal undervisningen målsættes og hvordan fyldes idrætslektionerne med kvalitativ undervisning? Jeg mener jo, at det er middelmådigt at gøre som vi plejer – eksempelvis genbrug af årsplaner"*.

Udbytte af udviklingsarbejdet

Lederen mener, at skolen var ret godt i gang på idrætsområdet. *"Men jeg finder det givtigt med fokus og fastholdelse af det man siger og igangsætter – således, at hverdagen ikke får overtaget"*.

Konklusion

Dette afsnit vil analysere hvorvidt skoleledelsen på skole C lever op til EVA-rapportens anbefalinger samt undersøge sammenhænge mellem ledelse og kvaliteten af idrætsundervisningen.

Følgende anbefalinger lever skoleledelsen op til:

- ✓ Denne skole prioriterer idrætsfaget højt i forhold til økonomi
- ✓ Der er samme krav og forventninger til årsplanerne i idræt som i andre fag – om end måske højere
- ✓ Der er etableret et faglærerteam
- ✓ På mellemtrin og udskoling har lærere, der underviser i idræt på denne skole alle linjefag i idræt – i indskolingen de fleste
- ✓ Som hovedregel vikardækkes idræt med gode vikarer

Følgende anbefalinger lever skoleledelsen ikke op til:

- Ledelsen deltager ikke formelt i diskussioner af fagets indhold med faggruppen
- Der er ikke afsat tid til, at idrætslærerne kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde
- Der er ikke udarbejdet en langsigtet efteruddannelsesplan, men der afholdes kompetenceudviklingsforløb og spotkurser på skolen

Et tegn på kvalitet er, for afdelingslederen på denne skole, at medarbejderne ønsker udvikling. Således er det problematisk, at idrætskoordinatorerne ikke tager initiativ, men at ledelsen bliver nødt til at lave en fast mødestruktur fremadrettet for at få opfyldt ønsket om kontinuerlige møder med tid og rum til diskussion af kvaliteten af idrætsundervisningen.

Afdelingslederen prioriterer kvaliteten af årsplanerne højt, men det kan problematiseres, at lærerne ikke ønsker at drøfte indholdet og kravet om evaluering med ledelsen. Desuden opfatter lærerne ikke altid afdelingslederens tilstedeværelse og interesse som positiv.

Bevægelsesglæde er tegn på kvalitet på denne skole – og det ses! Måske kan der være sammenhæng mellem det høje antal af linjefagsuddannede idrætslærere og gode vikarer samt krav og forventninger til årsplanerne, til at eleverne i indskolingen glæder sig og har høje forventninger til uger med omlagt skema.

Skolen her var i forvejen ret godt i gang på idrætsområdet og måske har udviklingsarbejdet ikke bidraget med meget andet end fokus og fastholdelse af visioner.

Sammenlignende analyse og konklusion

Interessant er det at sammenligne de deltagende skoler for at kunne besvare projektets overordnede spørgsmål: Hvilken rolle har en skoles ledelse i kvalitetsudvikling af skolens idrætsundervisning? Og er der sammenhæng mellem opfyldelse af EVA-rapportens anbefalinger til skoleledelser og idrætsundervisningens kvalitet?

Sammenhænge mellem idrætsundervisningens kvalitet og EVA rapportens anbefalinger til skolernes ledelse

EVA-rapportens anbefalinger til skolernes ledelse tematiseret i fed kursiv.

■ *Prioritér idræt på linje med skolens andre fag*

Idrætsfagets prioritering på skolerne vurderes bl.a. i forhold til andre fag i ex. time-fagfordelingen:

- På alle tre skoler er det hovedsageligt linjefagsuddannede idrætslærere, der varetager idrætsundervisningen.
- På alle tre skoler underviser hovedsageligt lærere, som ønsker at gøre det, i faget.
- På den ene skole er idræstimetallet forøget med 50 % i forhold til idræts normale timetal.
- På den ene skole er der idræt hver dag i indskoling.

Prioritering af fagene i forhold til økonomi og faciliteter:

- På den ene skole er idrætsgruppen økonomisk højere prioriteret end nogen af de andre fag.
- To af skolerne synes, at de har fine faciliteter som er inspirerende at arbejde med. Den tredje skole er i akut nød, hvad angår faciliteter.
- Alle tre skoler har gang i konkrete planer og ombygninger, der skal forbedre faciliteterne.
- På alle tre skoler prioriteres tid til ad hoc aktivitetsudvalg, som arrangerer motionsdage og idrætsdage – både internt på skolerne og eksterne dage ex. kommunalt.
- På skolerne er ledelsen bevidst om økonomien ved ex. tilkøb af hal- og svømmehalstid.

Krav og forventninger til årsplaner:

- På den ene skole er der ikke en skabelon for, hvordan årsplanerne skal udformes, men ledelsen kigger på dem og vurderer, hvordan de kan anvendes i forhold til elever og forældre.
- På den anden skole er der store krav til årsplanernes udformning, at der bl.a. tydeligt kan ses en progression. Evaluering er ligeledes et fokuspunkt fra ledelsens side.
- På en tredje skole er der krav om, at Fælles mål skal fremgå i årsplanen samt synlighed omkring indsatsområder

Det vil sige, at skolerne rent formelt i mange af disse sammenhænge bestræber sig på og giver idrætsfaget og -lærerne samme (eller bedre) muligheder og ressourcer som skolens andre fag.

■ *Tag initiativ til at etablere et faglærerteam*

- Alle tre skoler har etableret idrætsfaglærerteams.

- Idrætsfaggruppernes arbejde på de tre skoler fungerer forskelligt både med hensyn til den anvendte tid, opgavernes karakter og det indhold, der lægges i arbejdet.
- I alle tre skolars teams er der konkret planlægning på dagsordenen til møderne i form af indkøb og konkrete udfordringer med undervisningen.

■ **Tag initiativ til diskussion af fagets indhold med faggruppen**

- Ingen af lederne deltager formelt i idrætsfaggruppens møder.
- På den ene skole deltager afdelingslederen i en arbejdsgruppe med idrætskoordinatorerne.
- På to af skolerne er der uformelle drøftelser i forhold til faggruppens arbejde – bl.a. i forhold til lokalesituationen eller personsager med elever, der har specielle behov.

Deltagelse i idrætsfaggruppens møder står svagt for alle tre skoler, således deltager ingen af de tre skolars ledelse i idrætsfaggruppemøder, men synes alligevel at besidde en viden og formodning om, hvad der foregår på idrætsmøderne.

Man kan antage, at skoleledelserne ikke ser det som en væsentlig del af deres arbejde at indgå i dialogen omkring faget og dets indhold, idet der ikke prioriteres at deltage i faggruppemøderne. Som to af lederne giver udtryk for: Ledelsen giver rammerne – og lærerne fylder dem ud. Lærerne giver udtryk for, at der hovedsageligt drøftes og aftales lav-praktiske ting som indkøb, konkret planlægning og oprydning på faggruppemøderne. Men lærerne udtrykker samtidig ønske om fagdidaktiske diskussioner og større indsigt i hinandens arbejde og idrætsundervisning - som kan føre til fælles holdning til idrætsfaget på skolen - end strukturen tillader på nuværende tidspunkt.

■ **Afsæt tid til at idrætslærere kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde**

- På ingen af de tre skoler er der et formelt system, der gør, at idrætslærerne deltager i skole-hjem samtaler eller forældremøder. Men på alle tre skoler, er der en struktur, som medfører, at idrætslærerne ofte tilfældigt er repræsenteret alligevel.

Således kan det udledes, at i forhold til at prioritere skole-hjemssamarbejdet og styrke det formaliserede forældresamarbejde i forbindelse med idræt giver skolerne udtryk for, at det er et spørgsmål om økonomi. Der er grænser for, hvor mange fagudvalg lærerne kan få ressourcer til at sidde i. På den ene skole har man valgt at bekoste en vejleder-uddannelse og på den måde prioriteret en indsats frem for en anden. Ingen af lærerne tillægger det særlig betydning, at de ikke formelt skal deltage i forældremøder, da de ofte er til stede via anden funktion, og på denne måde får givet de vigtigste informationer om faget videre.

■ **Linjefaglærere skal undervise i faget**

- På alle tre skoler er det hovedsageligt linjefaglærere, der underviser i faget. På den ene skole er det 82 %.
- På alle tre skoler vikardækkes idrætstimerne.
- Vikarernes indstilling/holdning og praksis i forhold til idræt er man på de tre skoler udmærket tilfredse med.
- På de tre skoler er idrætsteamene sammensat med flere lærere til flere klasser.

På alle skolerne er der flere indikatorer på, at idrætsteamene fungerer og er godt sammensat med hensyn til alsidighed og udnyttelse af lærernes kompetencer. På skolerne er der bred enighed om vigtigheden af, at det er lærere med linjefag i idræt som underviser i idræt. Desuden nævner lederne, at idrætslærerne er garanter for kvalitet i idrætsundervisningen.

■ **Udarbejd en langsigtet efteruddannelsesplan**

- På to af skolerne er der sjældent deltagelse af idrætslærerne i kurser/ efter- og videreuddannelse.
- På ingen af skolerne er der en plan for efteruddannelse indenfor idræt.
- På den ene skole er der spotkurser og kompetenceudvikling i idræt på skolen.

Sidste punkt er absolut nedprioriteret – og dog. Det viser sig, at lærerne har samme konditioner for at deltage i idrætsskurser som i andre fags kurser, men at der sjældent udbydes kurser i nærområdet som lærerne ønsker at deltage i. En efter- og videreuddannelsesplan for idræt har ingen af de tre skoler.

Ledelse, kvalitetsudvikling og idrætsundervisning

Data giver indblik i, hvad skolerne forstår ved kvalitet. Dette er interessant i forhold til, hvilken rolle skolens ledelse spiller i kvalitetsudvikling af skolens idrætsundervisning, da informanternes kvalitetsbegreber får indflydelse på, hvilke tiltag, der vælges prioriteret på den enkelte skole.

For eksempel udtaler en af lærerne: *”Vi har andre og bedre forhold end kolleger på andre skoler – mere og bedre idræt her. Så jeg kan da mærke, at det prioriteres!”*

Af de nævnte tegn på kvalitet er skolerne enige om:

- Glade og tilfredse lærere og elever – ledelses- og lærerniveau
- Medarbejdere som ønsker at udvikle sig og praksis - ledelsesniveau
- Veluddannede og kompetente idrætslærere der kan målsætte, differentiere og evaluere undervisning - ledelsesniveau
- Gode idrætsfaciliteter og omgivelser – alle tre niveauer

Af andre kvalitetsindikatorer nævnes:

- Velforbredte medarbejdere - ledelsesniveau
- Afvekslende idræt – det brede idrætsbegreb - lærerniveau
- Tæt samarbejde mellem idrætslærerne – ledelses- og lærerniveau
- Idræt som dannelsesfag - lærerniveau
- Idræt som medspiller i det tværfaglige ex. i forhold til sundhed og trivsel – alle niveauer
- At eleverne bliver bedre til de idrætslige færdigheder – alle niveauer

Som det ses er der forskelle og ligheder på de tre skolers syn på kvalitet – men der er også forskel på, hvilke kvalitetsindikatorer de forskellige niveauer nævner.

I forhold til udviklingsarbejdets praktiske dimension har alle tre skoler besluttet sig for at prioritere kvalitetsudvikling af idrætsfaget som en integreret del af skolens virksomhed – et tiltag er jo ønsket om deltagelse i dette udviklingsarbejde. Andre indikatorer på denne prioritering er arbejdet med at omsætte

en del af EVA-rapportens anbefalinger til praksis på egen skole – et arbejde som var påbegyndt i større eller mindre grad inden udviklingsarbejdets start.

Desuden har skolerne undersøgt og arbejdet med forskellige modeller for at øge kvaliteten af idrætsundervisningen fx tilmelding til kampagner (*Aktiv rundt i Danmark* og *Move It, Kids*) samt lokale og nationale skolenetværk. Dette giver god mening for de involverede idrætslærere i forhold til deres kvalitetsforståelse af idrætsundervisningen.

I relation til den teoretiske dimension giver informanterne generelt udtryk for et bredt idrætsbegreb. Og der eksperimenteres med undervisning som i en vis grad giver mulighed for eleverne at opøve handlekompetence – ved eksempelvis at skulle arrangere idrætsdage. Dette finder lærerne væsentligt i forhold til deres kvalitetsindikatorer, der vedrører vigtigheden af idræt som dannelsesfag.

Med hensyn til inddragelse af relevante aktører har skolerne grebet det forskelligt an – som det ses ved deltagelse i interviewene er der forskellige niveauer repræsenteret. Disse niveauer var ligeledes de bærende kræfter i udviklingsarbejdet. Således er erfaringerne gjort på flere niveauer, med forskellige mål og i forskellige settings. Eksempelvis indføres der på den ene skole seks årlige tværsuger, og i de to af dem kan man lave sundhed, krop og bevægelse. Det er Skolebestyrelsen som har sundhed som tema i øjeblikket, og derfor er der etableret et sundhedsudvalg på skolen. Dette udvalg har været initiativtager til, at de to ugerne kan omhandle sundhed. Her kan det konkluderes, at en offensiv og engageret Skolebestyrelse har indflydelse på idrætsfagets og idrætslærernes vilkår på den enkelte skole.

I interviewene giver informanterne udtryk for, hvilke visioner de har fremadrettet i processen for skolens videre arbejde med kvalitetsudvikling og implementering af de igangsatte forløb. Som det ses nedenstående er disse visioner på forskellige niveauer og med forskellige mål.

Visioner på ledelsesniveau:

- På den ene skole ønsker ledelsen at tænke ”ressourcemodellen” ind i idræt – også i forhold til motorik.
- Den ene skole går næste år i gang med PALS (Positiv Adfærd i Læring og Samspil) – formålet er, at få fælles drøftelser af inklusion og eksklusion af elever.
- Den ene skole ønsker at udvikle idrætsfora, hvor ledelsen kan få alle idrætslærere i tale – ikke kun ildsjælene.

Lærernes visioner:

- På den ene skole ønsker idrætslærerne at sætte fokus på og undersøge, hvorfor pigerne falder fra i idrætsundervisningen i overbygningen.
- På den ene skole bliver diskussion af udtalelser og elevplaner – form og indhold - et punkt på idrætsfagudvalgsmøderne næste år.

Således ses det, at kvalitetsbegreber og visioner knytter sig til hinanden. Hvor ledelsesniveauerne fokuserer på overordnede og mere formelle faktorer omkring idrætsfaget, er lærerne mere optaget af konkrete udfordringer og problemstillinger, der umiddelbart relaterer sig til idrætsundervisningen.

Opsummering

Der kan udledes tendenser som delvist bidrager til at belyse udviklingsarbejdets problemstillinger og overordnede undersøgelsesspørgsmål om, hvordan en skoles ledelse kan være med til at styrke arbejdet med kvalitetsudvikling på skolen.

Det kan konkluderes at, i forhold til at omsætte EVA-rapportens anbefalinger til praksis er der sammenfald og forskelle skolerne imellem.

Fælles for skolerne er, at de opfylder disse anbefalinger:

- De medvirkende skolers ledelser forsøger alle at sikre gode økonomiske forhold og faciliteter.
- På de tre skoler er det hovedsageligt linjefagsuddannede idrætslærere, der underviser i faget.
- På alle tre skoler er der stor interesse i og opbakning fra ledelserne til fælles idrætsaktiviteter.
- Skolernes ledelser giver idrætslærerne samme muligheder og vilkår som andre fags lærere til at deltage i kurser.

På den baggrund kan det konkluderes at, i forhold til EVA-rapportens anbefalinger til skoleledelse, så har de tre skolers ledelse i dette udviklingsarbejde ingen problemer med at opfylde og leve op til de strukturelle og mere formelle anbefalinger, der vedrører ledelse på et mere overordnet niveau.

Fælles for skolerne er, at de ikke opfylder disse anbefalinger:

- Ingen af skolerne har udarbejdet en efter- videreuddannelsesplan for idræt.
- På ingen af de tre skoler afsættes der tid til, at idrætslærerne kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde.

Her er det helt klart, at ledelserne ikke prioriterer bestemte områder i forhold til idrætsfaget – den nærliggende konklusion kan være manglende økonomi.

Mere forskelligt forholder det sig på skolerne til andre af anbefalingerne:

- De medvirkende skolers ledelser har indsigt i årsplanerne og mere eller mindre eksplicite krav til indhold og form. Med hensyn til indsigt i undervisningen er det på den uformelle plan, at ledelsen skaffer sig denne.
- På alle tre skoler er der etableret idrætsfaglærerteams. Disse fungerer under forskellige betingelser på de tre skoler.
- På to af skolerne gives der udtryk for, at det vil være givtigt med en diskussion om fælles holdning til og regler i faget. På den ene skole er man enige og har en fælles holdning til faget.
- Ingen af skolernes ledelser deltager formelt i idrætsfaggruppens diskussioner om fagets indhold, men synes alligevel at besidde en viden og indsigt i faggruppens arbejde.

Der, hvor forskellene på skolerne er størst er på områder, hvor lærerne traditionelt set er eksperter. En konklusion kan være, at det er vanskeligt og måske upopulært at udøve ledelse på dette niveau. Ikke desto mindre kan det vise sig nødvendigt for at opnå den, af ledelsen, ønskede kvalitet.

Perspektivering

Opsamlingen er baseret på interviews med nøglepersoner fra tre af de fem skoler som deltog i udviklingsarbejdet. Denne datagenereringsmetode muliggør ikke en statistisk generalisering, men åbner i stedet op for muligheden for at undersøge projektets formål ud fra et kvalitativt perspektiv. Projektets diskussion og konklusioner kan således ikke uden videre generaliseres til alle danske folkeskoler. Til gengæld er vi med afsæt i de tre cases og diskussionen kommet et spadestik dybere i jagten på sammenhængen mellem opfyldelse af EVA-rapportens anbefalinger til skoleledelser og kvaliteten af idrætsundervisningen. Vi er blevet klogere på, hvilke erfaringer de enkelte aktører har gjort sig og forhåbentligt muliggør casebeskrivelserne, at andre skoler med interesse i dette område kan lade sig inspirere og måske lære af disse erfaringer.

Ikke overraskende er der stor forskel på de enkelte skoler og selvom skolerne valgte forskellige strategier for, hvordan opgaven blev grebet an, gav en fornyet fokus på idrætsfaget og idrætsundervisningen resultater i alle tre tilfælde. En af de væsentligste pointer synes således at være, at det vigtigste ikke er, hvordan opgaven forsøges løst, men at idrætsfaget og idrætsundervisningens kvalitet overhovedet får fokus og prioriteres af skoleledelsen.

Tak til

Bjergmarkskolen, Holbæk

Hjallese Skolen, Odense

Løjt Kirkeby skole, Aabenraa

Skjoldborgvejensskole, Fredericia

Søndre Skole, Grenaa

Jesper von Seelen, Karsten Sørensen og Mette Munk Jensen, Videncenter for Sundhedsfremme, UC Syddanmark

Litteratur

Sørensen, Karsten: *Bevægelsespolitik i kommuner og skole*, Sundhedsstyrelsen, 2007

Sørensen, Karsten og Koch, Børge: *Den sundhedsfremmende skole – Et inspirationsmateriale til teori og praksis*, University College Syd, 2009

Danmarks evalueringsinstitut: *Idræt i folkeskolen – et fag i bevægelse*. Danmarks Evalueringsinstitut, 2004.

Links

www.skud.nu

www.vicekosmos.dk

www.danskskoleidraet.dk

www.idraetifolkeskolen.dk

Bilag

Arbejdsspørgsmål til kortlægning af baseline

Projektbeskrivelse

Program for netværksdagen

Interviewguide

SKUD-projekt 2009-2010

Hvordan kan en skoles ledelse være med til at styrke arbejdet med kvalitetsudvikling på skolen?

Evalueringsrapporten om idræt i folkeskolen indeholder bl.a. anbefalinger, der vedrører skoleledelse.

Helt konkret ser en del af anbefalingerne således ud.

Skolens ledelse skal leve op til deres lederansvar ved at prioritere idræt på linje med skolens andre fag og være med til at højne fagets status. Dette gør de fx ved at:

- Sikre gode økonomiske forhold og faciliteter
- Skaffe sig indsigt i undervisning og årsplaner
- Medtage idræt i teamsamtaler
- Bakke op om fælles holdninger og regler for faget
- Prioritere idræt i time-fagfordelingen
- Give idrætslærerne mulighed for at deltage i kurser
- Vise interesse for fælles idrætsaktiviteter

(EVA rapporten 2004, s. 41)

Idrætslærerne er generelt enige om at ledelsens opmærksomhed på idræt har stor betydning for fagets status på skolen.

(EVA rapporten 2004, s.39)

SKUD vil i skoleåret 2009/2010 forsøge at omsætte anbefalingerne til praksis ved at samarbejde med seks skolers ledelser om at gøre erfaringer med kvalitetsudvikling af idrætsfaget.

Hvordan kan skolens ledelse i praksis således arbejde med kvalitetsudvikling?

Først og fremmest er det interessant at kortlægge fagets status på den enkelte skole. Ud fra denne baseline kan ledelsen og konsulenten i samarbejde vurdere, hvilke visioner og konkrete tiltag, der skal arbejdes med i projektperioden. Baseline er ligeledes nyttig ved projektets afslutning, for at kunne vurdere resultaterne og erfaringerne i forhold til de anvendte metoder, samt fremadrettet i processen for skolens videre arbejde med kvalitetsudvikling og implementering af de igangsatte forløb.

**SKUD Netværksdag for projektdeltagere i
Kvalitetsudvikling og ledelse
Onsdag d. 3. februar 2010**

University College Syddanmark
Ny kantine
Lembckesvej 7, 6100 Haderslev

Program

- Kl. 10.00 Velkommen og kaffe/te
- Kl. 10.15 Teoretisk oplæg om EVA-rapportens anbefalinger i forhold til ledelse ved Børge Koch
- Kl. 11.00 Oplæg og diskussion med udgangspunkt i bogen Den sundhedsfremmende skole kap. 3, 5 og 6 ved Karsten Sørensen
- Kl.12.00 Frokost
- Kl. 12.45 Kort fremlæggelse af SKUDs erfaringer med konkrete udviklingsarbejder ved Pia Paustian
- Kl. 13.15 Udveksling af erfaringer - netværk - skolerne er på banen med deres baseline, fokuspunkter og visioner for idrætsfaget. Hver skole får ca. 10 min. til fremlæggelse.
- Kl. 14.15 Kaffe/ te
- Kl. 14.30 Tak for i dag

**UNIVERSITY
COLLEGE
SYDDANMARK**

Dagvej 16
Postboks 509
6705 Esbjerg Ø

T 7266 2000
E ucsyd@ucsyd.dk
W ucsyd.dk

EAN 57 98 000 55 46 10
CVR 30 84 04 02

PROFESSIONSBACHELOR-
UDDANNELSER:
Administrationsbachelor
Bioanalytiker
Ergoterapeut
Erhvervsprog og IT-baseret
Markedskommunikation
Ernæring og Sundhed
Fysioterapeut
Grafisk Kommunikation
Jordemoder
Læser
Medie- og Sono-
kommunikation
Pædagog
Socialrådgiver
Sygeplejerske

CENTRE FOR
UNDERVISNINGSMIDLER
EFTER- OG VIDERE-
UDDANNELSER
UDVIKLING OG FORSKNING
VIDENCENTRE

Arbejdsspørgsmål til kortlægning af:

1. Praksis som den er nu

Hvordan arbejder vi med idrætsundervisning lige nu?

Hvilke formelle forhold påvirker vores arbejde med idrætsundervisning i dag?

Hvilke uformelle forhold påvirker vores forberedelse, gennemførelse og evaluering af idrætsundervisningen i dag?

2. Analyse og vurderinger

Hvad er styrker og svagheder ved vores undervisning i dag?

Hvad er god faglig læring og undervisning i idræt? (de vigtigste kendetegn)

3. Praksis som vi vil udvikle

Hvad er vores vision for idrætsundervisningen om 3 år?

Hvad skal der til for at realisere vores vision?

Interviewguide udviklingsprojektet 2009-2010

Hvordan kan en skoles ledelse være med til at styrke arbejdet med kvalitetsudvikling på skolen?

Åbne indledende spørgsmål:

Hvad forstår du ved kvalitet og hvilke indikatorer/ tegn kan der se på kvalitetsudvikling i løbet af året/ projektet?

Har du gjort dig erfaringer med modeller som giver det mening at arbejde med for at styrke kvaliteten i idrætsfaget? (Kompetenceudvikling relevans, nytte, meningsskabende...)

Har I fælles idrætsaktiviteter her på skolen?(motionsdag...)

Hvordan bakker skolens ledelse op omkring dette?

Er der en fælles holdning og regler til idrætsfaget? I ledelsen? Blandt lærerne?

Hvilke styrker og svagheder ser I/du ved organiseringen her på skolen i forhold til idrætsfaget og idrætsundervisningen? (Organisering kan virke hindrende for at det er linjefagsuddannede inden for idræt der varetager idrætsundervisningen (fx ved faseinddeling)? Er det sådan her hos jer?

Har du bud på forandringer pga. udviklingsarbejdet? Tegn? (idrætsdidaktisk, planlægning, forskel..)

EVA rapportens anbefalinger til skolernes ledelse – tematiseret i kursiv.

■ *Prioritér idræt på linje med skolens andre fag*

Hvordan er idrætsfaget prioriteret her på skolen?

I forhold til andre fag i ex. time-fagfordelingen?

I forhold til økonomi og faciliteter?

Krav og forventninger til årsplaner?

- *Tag initiativ til at etablere et faglærerteam*
- *Tag initiativ til diskussion af fagets indhold med faggruppen*

Er der en idrætsfaggruppe?

Hvordan fungerer denne? Tid, opgaver, indflydelse – indhold i arbejdet? Er det fagdidaktik/ fælles mål der diskuteres? Konkret planlægning? Aktivitetsudvalg?

Deltager du i faggruppens møder/ arbejde? På hvilken måde? Hvad interesserer du dig for at få indsigt i? Hvad ønsker faggruppen at involvere dig i/ sparre med dig om?

- *Afsæt tid til at idrætslærere kan deltage i det formaliserede forældresamarbejde*

Deltager idrætslærerne i forældresamarbejde? På hvilke måder og under hvilke betingelser?

- *Linjefagslærere skal undervise i faget*

Hvem underviser i idræt? (Hvilke grunde er der til at det ikke er alle linjefagsuddannede der underviser i idræt (*alder, time/fagfordeling, lyst, organisering, m.m.*))

Vikardækkes idrætstimerne? Hvordan er vikarernes indstilling/holdning/praksis i forhold til idræt?

Hvordan er idrætsteamene sammensat? (Formen "én lærer til én klasse" mistænkes for at mindske alsidighed og udnyttelse af lærernes kompetencer/de discipliner de er gode til. Hvordan ser I på denne problemstilling?)

- *Udarbejd en langsigtet efteruddannelsesplan*

Deltager idrætslærerne i kurser/efter- og videreuddannelse? På hvilke betingelser?

Er der en plan for efteruddannelse indenfor idræt? Hvori består den?

Afsluttende spørgsmål

Hvilket udbytte har lærerne fået af deltagelse i udviklingsarbejdet?

Hvilket udbytte har du som leder fået af deltagelse i udviklingsarbejdet?

NATIONALT VIDENCENTER

Det nationale videncenter

KOSMOS

Lembckesvej 7

DK-6100 Haderslev

+45 7322 2400

www.vicekosmos.dk